

Per fer de la conca mediterrània una àrea de pau, seguretat i prosperitat compartida, la UE no pot deixar de reforçar el *partenariat* social, cultural i humà i ha de continuar generant sinèrgies entre els 35 països avui implicats per tal de garantir l'estabilitat de la gran regió euromediterrània del futur.



El partenariat cultural, social i humà. Una crida al diàleg per a la Mediterrània

Esther Niubó

Enguany se celebra el desè aniversari del Procés Euromediterrani, una iniciativa amb l'ambició necessària per afrontar els reptes que desemboquen en un eix geogràfic on conflueixen les idiosincràsies de tres continents diferents: Europa Meridional, Àfrica del Nord i Àsia Occidental.

Un calidoscopi amb forma de mar on van a reposar tant els sediments particulars dels conflictes autòctons de cadascuna de les regions que banya, com les riqueses culturals –en forma de cosmovisions– que l'omplen. Parlem d'una conca, la mediterrània, que ha estat testimoni participant –directe o indirecte– de les transformacions geopolítiques, econòmiques i socials que s'han precipitat en aquest marc: tot un seguit de successos manifestats amb una virulència tan extrema que no només han donat sentit, sinó també caràcter peremptori, a un esforç associatiu que requereix, sens dubte, la mateixa dosi de reflexió que d'indefectible eficàcia.

Convençuts de la seva pertinència, ja els propis noms amb els quals es coneix aquesta associació –*Partenariat* Euromediterrani o Procés de Barcelona– adverteixen de la importància estratègica d'una zona on el privilegi de pertànyer-hi és proporcional a la necessitat de prendre consciència dels seus reptes i amenaces i d'assumir responsabilitats a nivell internacional, tot participant activament en la resolució dels conflictes que neixen –molts d'ells– i es transmeten –d'altres– a la riba d'un mar tan nostre.

De fet, tan sols retrocedint dues dècades, podem observar com la Mediterrània ha patit els efectes de diverses transformacions històriques enormement transcendents. Esdeveniments com l'esfondrament del bloc soviètic, la revolució iraniana, les dues guerres del Golf o, més recentment, les intervencions a l'Afganistan i l'Iraq derivades de la nova política exterior de l'administració republicana dels Estats Units arran dels atemptats de l'11 de setembre i, concre-

Llicenciada en Ciències
Polítiques i de l'Administració
Assistent parlamentària del
grup socialista al Parlament
Europeu

107

En aquest treball l'autora passa revista a les fites aconseguides pel *Partenariat* Euromediterrani, un procés de caràcter multilateral, iniciat a Barcelona ara fa deu anys, i concebut com un innovador marc regional per al diàleg i la cooperació entre la Unió Europea i els seus socis mediterranis. La descripció de la feina feta –centrada preferentment en l'àmbit social, cultural i humà– i el recordatori dels obstacles sortits al pas, desemboquen en una conclusió genèrica: per fer de la conca mediterrània l'àrea d'estabilitat social i política prevista a la Declaració de Barcelona, la Unió Europea ha d'aconseguir renovar el seu compromís amb la regió i relançar el *Partenariat*, superant així el seu estancament.

tament, vinculades a la seva iniciativa del *Greater Middle East*, han generat una influència política, socioeconòmica i ideològica decisiva en cada moment a la regió.

Els interessos lligats a aquestes influències han extremat les fortes desigualtats existents en la distribució tant dels recursos com de les dignitats, convertint aquelles poblacions menys afavorides de la regió en un camp de conreu propici per la legitimació de corrents extremistes, tal com ha succeït, per exemple, al Pròxim Orient, on això ha conduït a una radicalització i deteriorament del conflicte.

Així, els conflictes que han sacsejat nombrosos punts de la ribera sud de la Mediterrània en aquests anys han afegit, també, els seus efectes a la ja difícil situació socioeconòmica de moltes poblacions que, amenaçades pel perill de les guerres, de les malalties i de la fam, han fugit en un intent de superar la creixent distància que les separa de les zones més pròsperes de la regió, donant lloc a una intensificació dels moviments migratoris, i també a un cert increment de les percepcions xenòfobes en els països d'acollida.

Tots aquests fets enumerats es transformen, ineludiblement, en factors de desestabilització internacional, l'efecte dels quals depassa en gran mesura la simple localització sectorial o geogràfica del conflicte. Es tracta, de fet, d'elements que operen més enllà dels aspectes tangibles, i que ataquen molt directament la *psiquis* social, sobretot a la ribera nord, on la visualització d'aquests esdeveniments ha transformat les percepcions individuals de la seguretat. Abans, sens dubte, la *sensació de seguretat* superava àmpliament la *situació de seguretat* i ara, si més no, l'avantatge ja no és tan clar; i fins i tot, per a alguns, la relació pot ser justament la contrària.

És aquest context que fa que, cada vegada més, el *Partenariat* hagi d'alçar la veu a favor de la seva pròpia consolidació com a plataforma vàlida per a la resolució dels conflictes que se'ns

plantegen; conflictes sovint no resolts, precisament, per l'aplicació d'estratègies poc adients, molt allunyades dels principis d'apropament i diàleg sota els quals va ser concebuda aquesta idea d'associació geogràfica, ja fa més d'una dècada –a partir de les directrius assenyalades pel Consell Europeu de Lisboa (juny de 1992), recollides pel d'Essen (desembre de 1994) i proposades també per la Comissió Europea–, quan la Unió Europea decidí, en el marc de la redefinició dels seus vincles amb l'Europa de l'Est, fruit de la progressiva desaparició de la rivalitat que havia caracteritzat les relacions entre l'Est i l'Oest durant la guerra freda, dissenyar també un nou escenari que afavorís les seves relacions amb els països de la ribera sud de la Mediterrània.

Així, la Conferència Euromediterrània de ministres d'Afers Exteriors celebrada a Barcelona el 27 i 28 de novembre de 1995 va marcar el punt de partida del *Partenariat*, entès com un ampli marc per a les relacions polítiques, econòmiques, socials i culturals entre els, aleshores,¹ 15 Estats membres de la Unió Europea i els 12 països mediterranis no membres de la Unió (Algèria, Xipre, Egipte, Israel, Jordània, Líban, Malta, Marroc, l'Autoritat Palestina, Síria, Tunísia i Turquia).²

Una conferència que va posar les bases per la fundació de l'anomenat Procés de Barcelona, un procés de caràcter multilateral concebut com un marc regional per al diàleg i la cooperació entre la Unió Europea i els seus socis mediterranis. A la trobada, els aleshores 27 països participants van adoptar per unanimitat un programa de treball on afirmaven la seva voluntat de mantenir i reforçar el bilateralisme que havia caracteritzat les relacions euromediterrànies fins al moment –referent a les activitats que la Unió Europea desenvolupa amb cada país individualment– però, a més, d'ampliar-les a una dimensió multilateral per tal de donar a aquestes relacions una nova dimensió més igualitària, basada en la cooperació

mútua i la solidaritat. Aquesta nova dimensió representa un dels aspectes més innovadors del *Partenariat* pel seu important impacte estratègic, no només en la mesura que tracta problemes comuns a diferents socis mediterranis, sinó també en què compleix una important funció complementària a les accions bilaterals que tenen lloc en base als acords d'associació. Totes aquestes intencions van ser recollides, en forma de propostes, en l'anomenada Declaració de Barcelona.³

A grans trets, la Declaració de Barcelona⁴ va fixar tres objectius prioritaris: primer, la definició d'una àrea comuna de pau i d'estabilitat a través del reforçament del diàleg polític i de seguretat (entès com a capítol polític i de seguretat o, també, com a *primera cistella*); segon, la construcció d'una zona de prosperitat compartida a través de l'associació econòmica i financera, a més de l'establiment progressiu d'una àrea de lliure comerç⁵ (capítol econòmic i financer o *segona cistella*); i tercer, la sensibilització envers la solidaritat entre els pobles que la componen a través d'un *Partenariat* social, cultural i humà concebut per fomentar tant la comprensió i l'entesa entre cultures com els intercanvis entre les societats civils (capítol social, cultural i humà o *tercera cistella*).

És, precisament, aquesta *tercera cistella* que es tractarà en aquest article. Una *cistella* –o capítol– que pretén englobar aquelles accions que en l'àmbit social, cultural i humà es desenvolupen en el marc del *Partenariat* Euromediterrani, amb l'objectiu d'acostar les poblacions que l'integren i promoure l'entesa entre elles, per tal d'intentar així superar la desconfiança encara existent, i millorar les seves percepcions recíproques, sovint esbiaixades pels prejudicis resultants dels desconeixements mutus. D'aquí que aquest *Partenariat* sorgeixi d'un fort compromís per tal de, d'una banda, legitimar el reconeixement social i institucional de les diverses tradicions, cultures i civilitzacions que habiten la Mediterrània –una

La Conferència Euromediterrània de ministres d'Afers Exteriors, celebrada a Barcelona el novembre de 1995, va marcar el punt de partida del *Partenariat*, entès com un ampli marc per a les relacions polítiques, econòmiques, socials i culturals entre els aleshores quinze Estats membres de la Unió Europea i els 12 països mediterranis no membres de la Unió.

109

regió força complexa, poblada de societats altament fragmentades– amb la intenció, sobretot, de fomentar el respecte entre totes elles. I, de l'altra, de treballar intensament en la promoció dels seus trets comuns, mitjançant l'adequació de noves polítiques de reinterpretació comuna en base a la inherent diversitat de la regió, l'element aglutinador de les quals sigui la implementació de mecanismes de cooperació que defineixin una mateixa política de respecte mutu.

Unes polítiques que han d'aprofitar els ponts de diàleg proposats per aquestes trobades interregionals per tal de resoldre molts dels problemes que, des del camp cultural, neixen de la intolerància i els fanatismes o, des d'un camp més econòmic, dels desequilibris provocats per les desigualtats en el repartiment dels recursos. Fac-

El *Partenariat* va sorgir d'un fort compromís per tal de legitimar el reconeixement social i institucional de les diverses tradicions, cultures i civilitzacions que habiten la Mediterrània, i de treballar intensament en la promoció dels seus trets comuns.

110

tors, tots ells, difícils de separar, que actuen uns sobre els altres i sobre els quals s'ha d'incidir, sense cap mena de dubte, per superar les discrepàncies existents pel que fa a models de cooperació per al desenvolupament, en el camp de les migracions, en la gestió de l'aigua o de la salut, en la lluita contra el terrorisme o la criminalitat internacional, o també en aspectes lligats a la protecció del medi ambient, entre tants d'altres. Cap d'ells, però, pot aïllar-se d'altres variables més vinculades als aspectes culturals com podrien ser l'intent de democratització d'aquelles regions més oprimides, o l'impuls de l'educació en aquelles regions menys avançades o també, i sobretot, l'actuació contra tota vulneració dels drets humans fonamentals en aquelles zones on la definició de dignitat no té res a veure amb aquella que s'hi produeix.

Pròpiament, des de la vessant cultural existeixen tres elements molt importants per garantir l'èxit d'aquests objectius. Un és la importància del paper que els mitjans de comunicació poden jugar en el coneixement i en l'entesa mutua –amb l'elaboració, per exemple, d'emissions temàtiques

o la realització de projectes comuns–. El segon seria el desenvolupament dels recursos humans en el terreny cultural i docent, ja sigui fomentant els intercanvis tant humans com científics i tecnològics, entesos com a components essencials d'entesa i de millora de la percepció mútua entre les poblacions de la regió, o sigui implementant altres programes educatius, com l'aprenentatge de llengües. I, finalment, el tercer element faria referència al diàleg intercultural entre les societats civils d'ambdues ribes de la Mediterrània, amb la intenció de fomentar la seva activitat, per exemple, amb la creació de xarxes d'ONGs o amb el disseny de plans d'acció per a la joventut o en el camp de la salut. Un imprescindible treball complementari de les accions ja existents en aquests àmbits a nivell estatal.

Realment, els èxits assolits des de 1995 en aquest terreny han estat nombrosos. Molts són els exemples que ho demostren i dels quals en farem un petit recull. Seguint un cert criteri cronològic, fa aproximadament 10 anys es va crear a Granada l'Escola de Gestió Euroàrab,⁶ un projecte conjunt de la Comissió Europea i la Lliga d'Estats Àrabs que ofereix formació d'alt nivell orientada a la promoció dels negocis entre empreses aràbigues i europees.

Un any després, al mes de juny de 1996 es proposà a Amman el programa anomenat *Euromed Joventut*. Tenint en compte que existeixen uns 96 milions de joves –entre 15 i 24 anys– a la regió Euromediterrània, dels quals 46 milions viuen en els països de la ribera sud de la Mediterrània –formant més del 20% de la seva població–,⁷ el programa es basa en els intercanvis educatius i en el servei de voluntariat, i inclou mesures de suport per fomentar una ciutadania activa a nivell de les comunitats locals. Per exemple, certs projectes d'aquest programa faciliten als joves que ho sol·liciten realitzar un servei de voluntariat relacionat amb un ampli ventall d'activitats, que van des de les arts a la cura de gent gran en qualsevol

altre país del *Partenariat*. La idea que hi ha darrera d'aquest programa és que el coneixement d'altres països i societats eixampla els horitzons i és el millor antídoto contra la ignorància, i els prejudicis i la intolerància que se'n deriven.

Més tard, al 1997, va ser llançat un altre programa –per cert, un dels primers a ser finançat amb fons MEDA–, l'*Euromed Heritage*. Aquest programa fou concebut per enregistrar el patrimoni mediterrani en l'esfera arquitectònica, musical, museística i folklòrica. La finalitat era preservar i gestionar aquestes manifestacions artístiques, a més de formar futurs professionals del sector dins la regió i, especialment, crear vincles entre ells a través de l'intercanvi d'experiències. Un dels seus trets diferencials és la implementació de mesures a favor de la conservació i modernització d'aquest patrimoni, sota el ferm compromís d'aplicar les pràctiques de gestió adients.

Un altre programa creat sota la cobertura dels fons MEDA, a finals de 1997, fou l'*Euromed Audiovisual*. Un programa que se centra en la producció i distribució de documentals i pel·lícules que han de reflectir els diferents estils de vida i les seves pròpies formes d'entendre'ls –ritus, costums i cosmovisions– dins la regió. Aquest programa ha tingut des de sempre, a més, un important component comercial, en la mesura que ha contribuït, des de la seva posada en marxa fins ara, a la distribució i promoció de nombrosos productes audiovisuals. El seu esperit cooperatiu ha permès una continuada transferència d'experiències, tant creatives com tecnològiques, que ha facilitat la proliferació de diferents coproduccions entre productores independents de diversos països de la Mediterrània.

En un altre sentit i més recentment, a nivell estrictament educatiu, s'han anat creant xarxes *on line* per promoure un ús més estès de les noves tecnologies a la conca mediterrània. A més, s'ha pretès la cooperació entre les universitats d'ambdues ribes amb la incorporació de mesures

de millora de les gestions, de l'actualització i de l'homologació de programes educatius i, d'una manera especial, s'ha estimulat l'intercanvi tant d'alumnes com de professorat. També, s'han establert altres programes de cooperació en l'ensenyament superior, com el concebut el juny de 2003 –anomenat TEMPUS MEDA– que, proporcionant valor afegit als programes educatius estatals, ha dotat de beques de mobilitat i promogut interessants projectes comuns de cooperació entre universitats, comptant –a més– amb una creixent implicació de la societat civil.

Un altre dels projectes realitzats a partir de la vocació associativa del *Partenariat* ha estat l'acord signat el juliol de l'any 2004 entre la Unió Europea i Israel, l'anomenat programa GALILEO de navegació per ràdio-satèl·lit.⁹ Precisament la mateixa vocació que ha permès l'impuls de la «Iniciativa Europea per a la Democratització i els Drets Humans», orientada a democratitzar i promoure els drets humans dins la regió. Tot i la seva dificultat per substituir la dimensió real dels

111

Darrera de tots els programes,
projectes i iniciatives sorgits a
partir del Procés de Barcelona
s'ha anat desenvolupant un
acquis propi amb l'objectiu de
transformar la riba mediterrània
en una zona de diàleg i
d'intercanvi tan social com
cultural i humà.

processos democràtics de cada Estat associat —és evident l'existència encara avui dia de règims autoritaris a la regió—, aquesta iniciativa realitza accions tal com el foment del periodisme independent en nombrosos països i la concessió d'assistència a ONGs en termes d'assessorament legal, de formació, de comunicació i de gestió.

Finalment, la darrera institució creada en el marc d'aquesta *tercera cistella* ha sigut la Fundació Euromediterrània per al Diàleg entre Cultures —o Fundació Anna Lindh—, la seu de la qual s'ha establert a Alexandria (Egipte) i que ha de jugar un paper fonamental en el desenvolupament dels recursos humans a la regió, i en la promoció tant de l'entesa intercultural com de l'intercanvi entre les societats civils. Malgrat comptar amb pocs recursos i patir una forta desigualtat en la composició de les 35 xarxes nacionals que ha de coordinar, la Fundació Anna Lindh té la missió, primera, de promoure un concepte dinàmic de diàleg entre cultures i civilitzacions —fomentant la cooperació multilateral entre els diferents agents de la societat civil en els àmbits de l'educació, la cultura, la ciència i la comunicació—; segona, d'incidir en la formació en diferents àmbits multidisciplinaris —com els drets humans, la ciutadania democràtica, el desenvolupament sostenible, l'educació i l'aprenentatge, el coneixement i la societat de la informació, i el gènere i la joventut—; tercera, de contribuir a la transformació de l'àrea euromediterrània en una àrea de cooperació, intercanvi, mobilitat, entesa mútua i pau; quarta, d'assumir una funció catalítica i dinamitzadora de les xarxes existents, facilitant la participació dels agents de la societat civil en aquestes xarxes, fòrums i plataformes euromediterrànies, i promovent els vincles entre elles; i cinquena, de reforçar la visibilitat del Procés de Barcelona i prioritzar el fet de donar valor afegit a les accions ja establertes —més que a crear nous programes i estructures—, amb l'objectiu de maximitzar l'eficiència i l'ús dels recursos humans i financers.

En resum, observem que darrera de tots aquests programes, projectes i iniciatives sorgits a partir de la Conferència Ministerial Euromediterrània celebrada a Barcelona el novembre de 1995, s'ha anat desenvolupant un *acquis* propi amb l'objectiu de transformar la riba mediterrània en una zona de diàleg i d'intercanvi tant social com cultural i humà, en la qual la desconfiança i l'estereotipització cultural i ètnica desapareguin a favor d'un respecte mutu.

Tanmateix, a banda d'uns certs resultats, especialment en termes políticoinstitucionals —com la creació de l'esmentada Fundació Euromediterrània per al Diàleg entre Cultures, i de l'entramat de programes i instruments en funcionament—, la dimensió humana, social i econòmica del Procés Euromediterrani ha hagut d'afrontar importants obstacles i dificultats. Particularment, la dificultat de gestionar les migracions d'una manera adient i solidària; la insuficient visibilitat del procés; la poca implicació de les poblacions dels països mediterranis, o la percepció extremadament indiferent —i, fins i tot, negativa— d'aquesta opinió pública; la manca de recolzament dels Estats associats per a l'activació i foment de la societat civil —suport a les ONGs i associacions diverses—; passant per una conjuntura internacional generalment adversa generada per l'esclat o el desenvolupament dels nombrosos conflictes ja mencionats, han dificultat aprofundir en una cooperació més efectiva i eficaç. En relació a aquestes mancances, moltes són les persones que s'han pronunciat a favor d'un *Partenariat* més visible en els mitjans de comunicació, més a prop de les necessitats de les persones, que posi èmfasi en l'expressió de totes les seves voluntats sobre la base d'un compromís real dels Estats associats de cara als propers anys.

Així, el capítol cultural no pot continuar essent una qüestió no resolta i marginada del Procés de Barcelona, i superar aquest estancament suposa respondre a les seves principals deficièn-

La dimensió humana, social i econòmica del Procés Euromediterrani ha hagut d'afrontar importants obstacles i dificultats. La dificultat de gestionar les migracions d'una manera adient i solidària; la insuficient visibilitat del procés; la poca implicació de les poblacions dels països mediterranis; i una conjuntura internacional generalment adversa generada per l'esclat o el desenvolupament de nombrosos conflictes, han dificultat aprofundir en una cooperació més efectiva i eficaç.

cies. En aquest sentit, és més necessari que mai que el *Partenariat* ocupi una posició prioritària en l'agenda de la Unió Europea i dels seus socis mediterranis, per tal de consolidar canals de diàleg continus, profunds, visibles i coordinats entre les diferents expressions culturals, manifestacions religioses i interpretacions de les seves pròpies realitats dins de la Mediterrània en un context com el d'avui, on les crisis internacionals han situat les qüestions relacionades amb la seguretat en el lloc més destacat de l'agenda políti-

ca. Per tant, l'agenda «Barcelona +10» –nom amb què es coneix la Conferència que tindrà lloc aquest novembre a Barcelona, i que commemorarà el desè aniversari del *Partenariat*– ha de pronunciar-se a favor d'un gradual desenvolupament de l'àrea sòcio-cultural euromediterrània, tenint en compte que els contactes i el progrés realitzats fins avui han estat massa esporàdics i que, a més, el seu caràcter institucional l'ha fet poc atractiu per a la societat civil.

Precisament, l'objectiu de reactivar el tercer capítol ha d'evitar la monopolització del Procés de Barcelona per part del govern i les elits. Al contrari, el foment de la cooperació descentralitzada ha de ser una bona manera de relançar el *Partenariat*, afavorint la proximitat i el contacte directe entre societats i permetent un més àgil desenvolupament de programes relacionats amb la democràcia i els drets humans, perquè puguin, així, ser implementats més eficaçment.

Per aquesta raó, una major implicació de la societat civil i més contactes directes «*people to people*» són necessaris per a la creació i capacitat d'una societat civil euromediterrània que doni una nova orientació al Procés de Barcelona, el qual s'ha de percebre, inequívocament, com a propi dins d'aquestes societats. En termes pràctics, hi ha una important tasca de cooperació a desenvolupar entre els diferents sectors cridats a ser protagonistes: la mateixa societat organitzada, les universitats i els mitjans de comunicació, per tal d'aconseguir que aquestes iniciatives conculguin amb l'èxit pretès. Però han de ser especialment les dones, com a col·lectiu exposat a fortes discriminacions a la regió, i els joves, com a sector motriu de la societat del futur, els que han d'esdevenir un vehicle per promoure aquesta consciència, de la mateixa manera que són les regions i les ciutats –sense diferenciació d'extensió territorial, projecció econòmica o capacitat d'influència– les que han d'incrementar la seva participació en el *Partenariat*.

En relació a un dels punts claus dins dels postulats del *Partenariat* –el diàleg cultural– i seguint les reflexions d'Assia Bensalah Alaoui publicades en un capítol del llibre *Un Dialogue Complexe. Quel Partenariat politique, économique et culturel?*, les cultures han de ser enteses com a àmbits que estan constantment subjectes a fortes erosions i a transformacions permanents, patint una paradoxal doble tendència contraposa- da en la qual, per un costat, es tendeix a la uniformització a través dels mitjans de comunicació i dels models de consum de masses –especial-

ment entre la gent jove– en detriment de la diversitat cultural i, per l'altre, existeixen fortes demandes de diferenciació que, portades a l'extrem, poden portar a importants fragmentacions i acostar-nos a la conceptualització neoconservadora del «xoc de civilitzacions» teoritzat fa uns anys per Samuel Huntington.

Així, per evitar precisament aquesta disjuntiva –uniformització o fragmentació–, la Unió Europea s'ha compromès novament a treballar a través de la recent creada Fundació Anna Lindh com a eina fonamental per a la consecució dels objectius d'aquesta tercera *cistella*.

Alhora, i d'acord amb el discurs¹⁰ de la Comissària de Relacions Exteriors i Política de Veïnatge de la Unió Europea, la Sra. Benita Ferrero-Waldner, l'educació¹¹ s'hauria d'entendre també com un element fonamental a tenir en compte de cara al futur de la regió per eradicar l'analfabetisme –un dels obstacles al desenvolupament–, millorant tant la qualitat docent com facilitant l'accés a l'ensenyament i a la formació professional –especialment en el cas de les dones–.

En aquest sentit, i reproduint les paraules de la Comissària, «Barcelona +10» hauria de, primer, preveure un increment –com a mínim d'un 50%– del pressupost destinat a l'educació; segon, prioritzar la millora dels sistemes educatius i formatius com una condició essencial per al desenvolupament econòmic de la regió; tercer, aconseguir un nou compromís entre els socis euromediterranis per eradicar l'analfabetisme a la regió –posant com a termini referencial l'any 2015–, així com assolir la plena inserció dels nens i nenes a l'escola primària –eliminant la desigualtat de gènere a tots els nivells educatius–; quart, incrementar les beques per estudiar als països de la Unió Europea; cinquè, promoure els vincles entre universitats, sectors acadèmics i instituts de recerca; sisè, renovar l'aposta pels intercanvis; i setè i últim, millorar la cooperació en

El capítol cultural no pot continuar essent una qüestió no resolta i marginada del Procés de Barcelona, i superar aquest estancament suposa respondre a les seves principals deficiències. En aquest sentit, és més necessari que mai que el *Partenariat* ocupi una posició prioritària en l'agenda de la UE i dels seus socis mediterranis, per tal de consolidar canals de diàleg continus, profunds, visibles i coordinats entre les diferents expressions culturals.

l'àmbit de l'ensenyament superior a través d'un nou programa de beques.

Es tracta, doncs, de fer de l'educació un canal per aprendre a valorar la diversitat i convertir-la en un vehicle de transmissió de coneixements. Avui dia, a més, tenint en compte que la cultura es desenvolupa en un mercat dominat per la competència i la competitivitat i on, sovint també, aquesta mateixa cultura i la pròpia religió són instrumentalitzades per legitimar o contestar un determinat ordre establert, un dels objectius del diàleg intercultural no només ha de ser acostar les persones i fer desaparèixer els estereotips i les desconfiances, sinó també estendre la defensa dels drets humans, els valors democràtics, i condemnar tota forma de xenofòbia i acte terrorista que, d'altra banda, no haurien de tenir cabuda en un espai caracteritzat per aquest diàleg.

Per tant, per fer de la conca mediterrània una àrea de pau, seguretat i prosperitat compartida –tal com preveu la Declaració de Barcelona–, la Unió Europea ha d'aconseguir renovar el seu compromís amb la regió i aprofitar aquest moment per relançar el *Partenariat* i afrontar els reptes comuns que ens empenyen, més que mai, a adoptar una política comuna en contra de qual-

sevol tipus de fonamentalisme o forma de terrorisme, i a favor de l'enfortiment de la democràcia, dels drets humans, de l'educació i de la formació de les persones, traient el màxim rendiment a un valor que mai podem deixar de banda: el diàleg intercultural i interreligiós entre les dues ribes de la Mediterrània.

Per això, la Unió no pot deixar de reforçar el *Partenariat* social, cultural i humà i ha de continuar generant sinèrgies entre els avui 35 països euromediterranis –tot ampliant-les als països de l'Est– per tal de garantir l'estabilitat i la seguretat de la gran regió euromediterrània del futur, prevenint l'emergència de noves línies divisòries entre el Nord i el Sud, especialment en vistes a la possible entrada de Turquia a la Unió Europea. I això no ho pot fer si no és conjuntament amb la societat, que serà qui li doni la necessària legitimitat per continuar avançant, de manera que l'ambició declaratòria del Procés de Barcelona pugui concretar-se a través del desenvolupament d'una política activa capaç de plasmar els objectius del *Partenariat*, necessaris per governar la complexitat d'aquesta regió en un futur.



¹ Després de l'ampliació d'1 de maig de 2004 –que va afegir un total de 10 membres a la Unió Europea, entre els quals dos socis mediterranis: Xipre i Malta–, el *Partenariat* Euromediterrani inclou 35 països: els vint-i-cinc de la Unió Europea més els altres 10 socis mediterranis.

² La Lliga d'Estats Àrabs i la Unió del Magrib Àrab (UMA) només van ser convidats a participar, de la mateixa manera que Mauritània, que ho va fer en tant que membre de a UMA.

³ Conferència Euromediterrània (1995), Declaració de Barcelona, 27 i 28 de novembre de 1995.

⁴ Declaració de Barcelona, *op. cit.*

⁵ S'ha fixat el 2010 com a data objectiu per a l'establiment gradual d'aquesta àrea comercial, que cobriria la major part del comerç de la regió euromediterrània, d'acord amb les normes de l'Organització Mundial del Comerç.

⁶ Missió i objectius de l'Escola (<http://www.eams.fundaea.es/eams/mission.htm>).

⁷ Comissió Europea «Diàleg entre Cultures i Civilitzacions en el Procés de Barcelona», Luxemburg, Oficina de les Publicacions Oficials de les Comunitats Europees, 1992.

⁸ Principal mecanisme financer de la Unió Europea per a la implementació del *Partenariat* Euromediterrani i de les seves activitats, que ofereix suport tècnic i financer orientat a la reforma de les estructures econòmiques i socials.

⁹ Comissió Europea, «EU and Israel seal their agreement on GALILEO», IP/04/900, Brussel·les, 14 de juliol de 2004.

¹⁰ FERRERO-WALDNER, Benita (2005): Discurs pronunciat en sessió plenària del Parlament Europeu, 23 de febrer de 2005.

¹¹ L'educació constitueix una competència complementària de la Unió Europea, és a dir, la UE només intervé en educació per coordinar o completar l'acció dels Estats membres en aquest àmbit, respectant les seves prerrogatives així com el contingut i l'organització dels sistemes educatius i formatius.